

Serveis i accions de l'Associació d'Arxivers- Gestors de Documents de Catalunya (AAC) entorn de la preservació digital

CARME GARCÍA, JOSEP CONEJO, MIQUEL SERRA

La preservació dels documents digitals és un dels reptes actuals més importants de la nostra professió i, en els darrers anys, ha provocat l'aparició de moltes iniciatives amb referència a aquesta matèria. L'Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya (AAC) no se n'ha mantingut al marge i ha engegat diversos projectes i activitats vinculats amb el tema.

En aquest article presentem les accions relacionades amb la preservació dels documents digitals que han encapçalat tres de les vocalies de l'AAC (Recerca i Noves Tecnologies, Formació, i Treball).

Vocalia de Recerca i Noves Tecnologies

«El TEAM Catalonia, grup de treball de l'Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya (AAC) dintre del projecte internacional InterPA-RES 3 Project»

L'origen: la creació del grup de treball

El març del 2008, en la sessió 3/2008 del 17 de març, la junta directiva de l'AAC va acordar participar en el projecte internacional InterPARES 3 Project (IP3)¹ mitjançant la creació d'un grup de treball (TEAM Catalonia). Aquesta iniciativa va néixer amb la voluntat de proporcionar un nou servei a les associades i els associats. La finalitat era oferir la possibilitat de participar i col·laborar en el projecte internacional de preservació digital, basat en l'autenticitat dels documents electrònics de preservació a llarg termini. També es pretenia que els membres de l'AAC es poguessin beneficiar dels productes, els resultats i l'assessorament del grup de treball d'experts internacionals (International TEAM)² en aquesta matèria.

Paral·lelament a la creació del TEAM Catalonia, l'AAC va acordar encarregar la traducció al català de les dues guies d'InterPARES 2,³ *Creator Guideliness Book*⁴ i *Preserver Guideliness Book*,⁵ a Albert Villaró, amb la revisió de Lluís Esteve Casella. Després, Albert Villaró també va traduir al català el text en anglès de presentació del projecte InterPARES 3 Project i es va posar així la primera pedra per a la futura traducció de la pàgina web al català d'InterPARES 3 Project.

Aquests acords i accions de la junta directiva de l'AAC van posar les bases per a la creació del grup de treball. Miquel Serra, el vocal de Formació, va rebre l'encàrrec de dirigir-lo i coordinar-lo.

El maig del 2008, Miquel Serra va participar en la segona cimera internacional d'IP3 de l'International TEAM, a la ciutat noruega d'Oslo. En aquesta cimera, l'AAC va presentar la proposta de creació del grup de treball que hauria de participar i col·laborar en el projecte. Els investigadors (directors dels diferents TEAM) van valorar positivament la creació d'aquest nou grup de treball dins del projecte InterPARES 3 Project. Luciana Duranti, directora del projecte, i Randy Preston, coordinador, van donar les primeres directrius i pautes per crear i posar en funcionament el TEAM Catalonia.⁶

Amb la finalitat d'incentivar i fomentar la participació de totes les associades i els associats, es va trametre un escrit informatiu sobre InterPARES 3 Project i la creació del grup de treball de Catalunya. Les persones interessades a formar-ne part es van adreçar a la secretaria de l'AAC i van ser convocades a una primera sessió informativa del grup de treball i del projecte.

El dia 4 de juny, a la seu de l'AAC, va tenir lloc la primera sessió del grup de treball TEAM Catalonia. En aquesta primera sessió es va fer una presentació del projecte, es va exposar en què consistia aquesta tercera fase d'InterPARES

Project, quin tipus de membres hi havia dins del grup i quins eren els diferents nivells de col·laboració i participació en el grup.

La composició

A partir d'aquesta primera sessió de presentació del projecte, totes les sòcies i els socis que van assistir-hi, van decidir el nivell i el tipus de col·laboració i participació que tindrien en el TEAM Catalonia.⁷

El TEAM Catalonia, igual que la resta de grups de treball que formen part del projecte IP3, està constituït per:

- › Un director (o diversos codirectors): l'investigador principal. Té les funcions de direcció i coordinació del grup de treball.
- › Coinvestigadors (personal acadèmic o professional) de diversos àmbits.

Àmbit acadèmic: són persones vinculades a institucions acadèmiques (facultat o escola universitària) que contribueixen de manera significativa a la direcció intel·lectual de la recerca i que desenvolupen un paper significatiu en la conducció de la recerca. Són responsables del contingut, la metodologia i els productes de la recerca.

Àmbit professional: són persones vinculades a organitzacions que estan actuant com a banc de proves, que disposen d'un cert nivell de responsabilitat sobre la preservació digital en les seves respectives organitzacions i que, per tant, estan en molt bona posició per facilitar el desenvolupament de la direcció intel·lectual, el contingut, la metodologia i els productes de recerca.

- › Socis - banc de proves (*test bed partners*): són els arxius o les unitats arxivístiques objecte de la recerca i els productors principals (*stakeholders*). Contribueixen al procés de mobilització del coneixement i en són els beneficiaris principals i immediats. Constantment se'ls informa de cada aspecte de la recerca, igual que a cada *test bed* del Canadà, mitjançant la intranet d'IP3, els tallers del grup de treball i la interactuació amb els membres del grup de treball. D'altra banda, aporten els casos d'estudi i contribueixen a l'anàlisi, la reflexió, la síntesi i el desenvolupament del producte. La garantia més important que tenen en el desenvolupament de la recerca és el suport de la col·laboració internacional que rebran en tot moment, perquè tenen l'oportunitat d'accedir a altres experiències per resoldre els seus problemes. En aquest sentit, és essencial comparar casos d'estudi del mateix context.
- › Recursos institucionals (*resource partners*): són organitzacions que tenen experiència en la totalitat o en una part dels objectius de la recerca i que la comunitat comparteix amb tots els investigadors. Aporten *input* i *feedback* a través dels espais de treball del lloc web i, presencialment, en els tallers

i en les troballes de les proves preliminars i dels productes. Les organitzacions són convidades a participar en el projecte per diverses raons, perquè o bé han participat i implementat els resultats d'InterPARES (només en el cas de grans institucions), o bé tenen un coneixement específic que pot ser utilitzat en la recerca o, finalment, gaudeixen d'un coneixement específic rellevant i unes habilitats requerides pels professionals canadencs que treballen en aquestes organitzacions.

- › Col·laboradors (*collaborators*): són professionals que tenen experiència en alguna de les parts de la recerca i que volen contribuir en el projecte com a col·laboradors. Poden ser del mateix país del grup de treball (TEAM) o d'altres països.
- › Estudiants de suport a la recerca (*graduate research assistants*): són estudiants que participen en programes educatius d'arxivística o en programes rellevants d'un cas d'estudi; per exemple premsa, criminologia, entre d'altres.

L'estructura del TEAM Catalonia és la següent:

Taula 1. Composició del grup de treball de l'AAC d'InterPARES 3 Project

Membres	Nombre de participants	Organismes
Director (coordinador)	1	AAC
Investigadors (professorat i professionals)	22	Arxius municipals, universitaris, Generalitat i ESAGED
Col·laboradors	2	Arxius municipals
Test bed partners	4 i 1 de potencial	Ajuntaments i universitats
Estudiant/s	1 i <i>n</i> de potencials	ESAGED

L'organisme finançador del TEAM Catalonia és l'Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya. Internament, el grup de treball està dividit en les àrees i línies de treball següents:⁸

- › Subgrup de treball terminològic.
- › Subgrup de treball de l'estudi general EG1.
- › Subgrup de treball de l'estudi general EG2.
- › Subgrup de treball de l'estudi general EG3.
- › Subgrup de treball del cas d'estudi CE1.
- › Subgrup de treball del cas d'estudi CE2.
- › Subgrup de treball del cas d'estudi CE3.

En el decurs del desenvolupament de la tercera fase del projecte (període 2007-2012), es poden fer noves incorporacions de sòcies i socis, i de professionals interessats a participar en el projecte. Així doncs, la participació en aquest grup de treball roman oberta.

El funcionament: participació i col·laboració

El grup de treball de l'AAC, com qualsevol altre grup de treball d'InterPARES 3 Project, participa en el projecte des de dos vessants: intern i extern. En el vessant intern, el grup de treball duu a terme sessions (*workshops*)⁹ i en l'extern, participa en les cimeres (*summits*) i en els simposis internacionals.

Els tallers (*workshops*)

Segons el model d'organització i funcionament d'InterPARES 3 Project,¹⁰ cada grup de treball ha de desenvolupar com a mínim dos tallers a l'any. Tots els investigadors del grup de treball han de participar-hi. Amb les cimeres internacionals i els tallers s'asseguren la interdisciplinarietat, la transferència dels resultats, l'obertura de la recerca i la coherència de les metodologies i de la disciplina.

Els objectius dels tallers són els següents:

- › Revisar i discutir els casos d'estudi i en general l'estudi de la recerca, activitats, troballes i resultats.
- › Distribuir les tasques i les responsabilitats.
- › Promoure les activitats necessàries de la recerca, en què han de participar tots els membres del grup (per exemple, en la definició del procediment i el modelatge).

Se segueix una metodologia similar depenent de les àrees i les línies de treball (estudis generals i casos d'estudi). Cada subgrup de treball té uns objectius per a cada estudi general o cas d'estudi i un calendari d'execució de la seva recerca per solucionar els problemes detectats en la fase inicial de definició de cada projecte o estudi. Cada coordinador o investigador del subgrup de treball exposa les troballes i les solucions a la resta d'investigadors i membres del grup de treball en les diferents sessions del grup. Llavors, tots els membres del grup de treball discuteixen, valoren i validen o no les troballes i solucions fins a arribar a la resolució final del problema detectat inicialment. Pot haver-hi casos en què no es trobi la solució idònia al problema detectat i es traslladi el tema al grup de treball internacional (International TEAM) en les diferents cimeres del projecte.¹¹

Taula 2. Sessions del grup de treball d'IP3 de l'AAC

Sessió	Activitats
01/08 - 04/06/2008, Barcelona	<ul style="list-style-type: none"> - Marc de col·laboracions i participació - Elecció - Recerca i tasques que ha de desenvolupar el grup
02/08 - 07/07/2008, Barcelona	<ul style="list-style-type: none"> - Constitució del grup de treball (TEAM Catalonia) - Propostes d'estudis generals i de casos d'estudi
03/08 - 08/09/2008, Barcelona	<ul style="list-style-type: none"> - Presentació dels estudis generals i dels casos d'estudi - Definició i programació de la jornada de presentació del projecte InterPARES a Catalunya
04/2009 - 18/02/2009, Barcelona	<ul style="list-style-type: none"> - Informes de la recerca i les activitats realitzades - Estudi general terminologia: 1a remesa - Estat de situació dels estudis generals i casos d'estudi - Programació del curs d'aplicació de les guies d'InterPARES 2 (productor i preservadors) - Presentació de la ponència per al 1r Simposi InterPARES (Seül)
05/2009 - 01/04/2009, Barcelona	<ul style="list-style-type: none"> - Estudi general terminologia: 1a remesa - Estat de situació dels estudis generals i casos d'estudi - Exposició i debat continguts ponència
06/2009 - 01/07/2009, Barcelona	<ul style="list-style-type: none"> - Estudi general terminologia: 1a remesa (aprovació) - Estudi general terminologia: 2a remesa
07/2009 - 23/11/2009, Barcelona	<ul style="list-style-type: none"> - Estudi general 01 - Usos metodològics: proposta d'enquesta - Cas d'estudi 01 - Usos metodològics: proposta de procediment de transferència i repositori digital segur (documents electrònics vitals de les universitats) - Cas d'estudi 03 - Usos metodològics: problemàtica i solucions a la preservació del registre general (estat de la recerca) - Terminologia (més diccionari)
08/2010 - 10/02/2010, Barcelona	<ul style="list-style-type: none"> - Agenda 2010: cimera i simposi d'InterPARES 3 Project: Universitat British Columbia (maig, Vancouver) i la conferència CITRA (setembre, Oslo) - Exposició de l'article «Transfiriendo documentos electrónicos auténticos hacia un repositorio digital seguro: el caso catalán (la plataforma iArxiu)» - El procediment de transferència de la documentació electrònica: <ul style="list-style-type: none"> · Exposició, valoració, debat i, si escau, aprovació de la versió 2.0 · Exposició i valoració de les recomanacions sobre la transferència de documentació electrònica · Exposició i debat de la proposta de traducció del terme <i>transferència</i> · Terminologia: <ul style="list-style-type: none"> Termes «conflictius» Aprovació de la traducció dels termes (<i>second batch</i>)

Sessió	Activitats
09/2010 - 30/06/2010	- Informe de la cimera i simposi de l'International TEAM a Vancouver - Terminologia
10/2010 - 15/12/2010	- Temes derivats de la cimera i simposi de l'International TEAM a Oslo (CITRA 2010) - Estudis generals: enquesta i cens sobre preservació de fotografia digital a Catalunya i terminologia - Casos d'estudi: fitxes de control del procediment de transferència digital cap a iArxiu - Difusió de les activitats del grup

Les cimeres (*summits*)

En l'àmbit extern, el TEAM Catalonia de l'AAC participa en les diferents cimeres internacionals d'InterPARES 3 Project. Les cimeres són el lloc i el punt de trobada de tots els directores dels diferents grups de treball amb la directora, la Dra. Luciana Duranti, i el coordinador, Randy Preston, per tractar tots els temes relacionats amb el desenvolupament de la recerca d'aquesta fase del projecte. Els directores dels TEAM, la directora i el coordinador del projecte IP3 formen l'International TEAM (grup de treball internacional). Anualment es duen a terme dues cimeres internacionals del projecte i cada vegada es convoquen en un país i lloc diferent. Els objectius de les cimeres són:

- › Establir el pla anual de la recerca.
- › Determinar les activitats de la recerca.
- › Debatre el progrés de la recerca.
- › Enfocar correctament la direcció de la recerca.
- › Compartir les troballes.
- › Decidir la difusió de les activitats.
- › Deliberar sobre alguna qüestió aportada pel grup de treball internacional (International TEAM) o per altres directores dels grups de treball nacionals o multinacionals.

El TEAM Catalonia de l'Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya ha participat en les cimeres internacionals següents:

Taula 3. Cimeres en què ha participat el TEAM Catalonia

Cimera	Participació	Tasques realitzades
2a cimera: Oslo, maig del 2008	International TEAM	- Presentació del grup de treball d'InterPARES 3 Project de l'Associació d'Arxivers de Catalunya
3a cimera: Mèxic DF, octubre del 2008	International TEAM	- Exposició i debat de l'informe de la recerca i les activitats del TEAM Catalonia (maig-setembre del 2008)
4a cimera: Seül, juny del 2009	International TEAM	- Elaboració i presentació de l'informe de la recerca i les activitats (gener-maig del 2009)
5a cimera: Rio de Janeiro, octubre del 2009	International TEAM	- Informe terminològic català (primera remesa) - Informe estudi sobre la preservació del registre general d'entrada i sortida - Informe sobre la web catalana d'IP - Informe de les activitats del TEAM Catalonia
6a cimera: Vancouver, maig del 2010	International TEAM	- Informe estudi sobre transferència de documentació electrònica autèntica cap a la plataforma iArxiu - Informe terminològic català (segona remesa) - Informe de les activitats del TEAM Catalonia
7a cimera: Oslo, setembre del 2010 (CITRA)	International TEAM	- Informe sobre l'estudi general 01 - Preservació del patrimoni fotogràfic digital a Catalunya. Enquesta i metodologia de treball - Informe sobre l'estudi general 03 - Preservació del protocol Register (TEAM Brasil, TEAM Italy i TEAM Catalonia): <i>Informe sobre les consideracions i valoracions del grup de treball de Terrassa sobre la proposta de sumari i continguts de l'estudi general, aportat pel TEAM Italy i aprovat a la cimera de Vancouver</i> - Cas d'estudi 01 - Preservació dels documents vitals a la UPF. Fitxa de control de les metadades associades al procediment de transferència dels documents electrònics vitals cap a un repositori digital segur (la plataforma iArxiu) - Informe sobre l'estudi general de la terminologia - Informe de les activitats del TEAM Catalonia

Els simposis (*symposiums*)

InterPARES 3 Project organitza simposis en diferents països a fi de difondre i exposar totes les troballes dels diferents grups de treball. L'objectiu és transferir el coneixement desenvolupat, principalment, en la tercera fase, però també en la primera i la segona fase del projecte de preservació de l'autenticitat dels documents electrònics. Els destinataris són les audiències locals dels països on s'imparteixen els simposis. Normalment, els simposis es duen a terme

paral·lelament a les cimeres internacionals. En aquestes cimeres solen participar-hi tots els directors o investigadors dels diferents grups de treball.

El TEAM Catalonia de l'AAC ha participat en els simposis internacionals d'IP3 següents:

Taula 4. **Simposis internacionals en què ha participat el grup de treball d'IP3 de l'AAC**

Jornada/Seminari/ Conferència	Organització	Autor	Títol
I Simposi d'Internacional InterPARES 3 Project. Seül, juny del 2009	Arxius Nacionals de Corea. TEAM Corea	Miquel Serra (director)	La preservació dels documents electrònics vitals a les universitats públiques catalanes
III Simposi d'InterPARES 3. Vancouver, maig del 2010	UBC (University of British Columbia). TEAM Canadenc	Miquel Serra (director)	The vital e-records in Catalan universities: transfer and preservation (iArxiu Platform)
IV Simposi d'InterPARES 3. Oslo, setembre del 2010 (CITRA 2010)	CITRA - TEAM Noruec	Miquel Serra (director)	The vital e-records in Catalan universities: transfer and preservation (iArxiu Platform)

La recerca

Arran de les primeres sessions del grup de treball de l'AAC de l'any 2008, es va perfilar quina hauria de ser la recerca del grup de treball i quines serien les àrees i les línies de treball. També es van determinar els productes finals esperats.

Com ja s'ha comentat, la recerca que duu a terme cada grup de treball es divideix en estudis generals i casos d'estudi:

Els estudis generals són estudis individuals que fa un grup de treball (TEAM), però que comparteix amb la resta de grups de treball (els altres TEAM) a través de la web comuna. Cada grup de treball (TEAM) pot prendre la iniciativa de fer un estudi general important únicament en el seu propi context o proposar un estudi útil per a tothom, que no necessiti de la contribució de tothom. El director del grup de treball internacional (Internacional TEAM) pot proposar un estudi general rellevant per a tots i adreçat a tots els grups de treball (els TEAM), com ara la terminologia.¹²

Els casos d'estudi¹³ són estudis desenvolupats pels socis institucionals (*test bed partners*) i poden ser de tres tipus: documents, sistemes de gestió de documents o polítiques. A diferència dels estudis generals, la recerca dels casos d'estudi està determinada per una metodologia pròpia d'InterPARES 3 Project.

Aquesta metodologia implica un conjunt de pràctiques establertes i materials elaborats en col·laboració. També és rellevant la màxima participació i representació de tots els grups de treball en les deliberacions i en la presa de decisions. La recerca de l'acció pot prendre la forma de preguntes etnogràfiques o desenvolupament de prototipus. Les fases de la metodologia són:

1. Establiment del context i el cicle concret de la recerca específica (identificació dels casos d'estudi, dels socis i dels bancs de proves, i de l'objecte d'estudi).
2. Recopilació de dades (enquestes, entrevistes, recerca en bases de dades i a Internet, reunions, etc.).
3. 3. Primeres repeticions o assajos: a partir de provar (*test*) diferents solucions en diferents contextos (elaboració dels plans d'acció que inclouran l'estratègia, els protocols, els requeriments funcionals, els procediments i els resultats desitjats).
  - › Prototipus.
  - › Etnografia.
4. Comprensió de les primeres repeticions (els resultats de cada cas d'estudi seran compartits, analitzats i avaluats per tots els membres del TEAM amb l'objectiu de redefinir els plans d'acció).
5. Segones repeticions: a partir de redefinir les solucions en els contextos particulars (un cop redefinits els plans d'acció, el procés començarà un altre cicle, és a dir, es tornarà a examinar, amb l'objectiu de trobar les anomalies i els beneficis dels resultats analitzats).
6. Comprensió de les segones repeticions (comparació entre organitzacions del mateix tipus, per exemple entre arxius municipals, per identificar els factors crítics que determinen la solució més apropiada per a aquests contextos).
7. Reflexió, anàlisi i síntesi (a través de la recerca, tots els investigadors mostren els usos i els processos que han fet explícits en les seves assumpcions i bases, amb la finalitat de facilitar les seves consideracions teòriques i redefinir la teoria).
8. Avaluació del marc de treball.

A continuació s'exposen tots els estudis generals i els casos d'estudi que el grup de treball de l'AAC està desenvolupant depenent de les diferents àrees i línies de treball.

Els estudis generals

La terminologia

Investigadors: TEAM Catalonia

Objectius:

- Fer accessible i comprensible tot el coneixement i la metodologia del projecte internacional InterPARES.
- Obtenir un glossari arxivístic català.

Estat:

- 1a remesa (publicada a la intranet)
- 2a remesa (traducció termes i definicions: en revisió)
- 3a remesa (traducció termes i definicions: en revisió)
- diccionari (en curs)

La web

Investigadors: TEAM Catalonia

Objectius:

- Eina de comunicació del TEAM Catalonia
- Eina de difusió de tots els productes i recerca del TEAM Catalonia i d'InterPARES 3 Project

Estat: versió definitiva

La bibliografia

Investigadors: TEAM Catalonia

Objectius:

- Recopilar tot el material publicat sobre preservació digital i incloure'l en la base de dades d'IP per oferir-la a tots els professionals interessats en aquest tema.

Estat: en curs / procés

EG-01 La preservació del patrimoni fotogràfic digital a Catalunya

Investigadors:

- 2 coordinadors, 2 investigadors i un ajudant de la recerca

Objectius:

- Elaboració d'una visió general de l'estat de la situació en el marc de Catalunya
- Recopilació de termes específics sobre aquest tema
- Elaboració d'una bibliografia específica sobre aquest tema
- Determinació d'unes polítiques/recomanacions per a l'ingrés, la transferència i la conservació d'aquest material digital
- Elaboració de mòduls didàctics per formar professionals (propostes de programes, de continguts, etc.)

Estat:

- Elaboració de la segona versió de l'enquesta
- Elaboració del cens d'arxius objecte d'estudi d'aquesta recerca

EG-02   **Guia / bones pràctiques per gestionar i preservar els documents d'oficina**

Investigadors:

- 1 coordinador, 7 investigadors i 1 col·laborador

Objectius:

- La sistematització de pautes, de recomanacions per a la classificació, l'organització en directoris, la conservació, els canvis de format, la metadescripció d'aquesta documentació electrònica. També s'aplicarà sobre el correu electrònic.
- Aquestes pautes estan destinades sobretot a petites i mitjanes organitzacions arxivístiques que tenen pocs recursos i no poden fer front a l'adquisició d'un gestor documental.
- Explorar el desenvolupament d'eines senzilles de programari lliure per facilitar l'aplicació d'aquestes bones pràctiques (eines d'autoclassificació, de gestió de correu electrònic, etc.).

Estat:

- En espera (*standby*)

Col·laboració:

- Grup de recerca de preservació digital de la Universitat de Barcelona

EG-03   **Preservació del *Protocol Register***

Investigadors: 4

Els TEAM:

- Brasil
- Català
- Itàlia

Objectius:

- Estudiar la problemàtica sobre la producció i la preservació del registre general d'entrada i sortida de documents.

Els casos d'estudi

CE-01	El cas de l'Arxiu de la UPF
	<p>Títol:</p> <ul style="list-style-type: none"> - La preservació dels documents electrònics vitals a la UPF <p>Investigadors: 3</p> <p>Col·laborador: Universitat de Girona (UdG)</p> <p>Continguts:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificació i classificació dels documents electrònics essencials - Característiques dels documents electrònics: (model docucèntric i model datacèntric) - Processos de captació i arxivament (digitalització certificada i generació / producció en entorn digital) - Garantia de l'autenticitat, la integritat i l'accessibilitat (certificació i signatura digital i segellament de temps) - Formats (visualització, formalització i suports de seguretat) - Identificació de les metadades específiques per als documents electrònics essencials - Repositori digital: on s'han de conservar els documents electrònics essencials?, duplicat de suports? - Terminologia IP3 emprada - Qüestionari IP3 sobre documents electrònics <p>Estat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Treballs preliminars de l'estudi (objecte d'estudi i problemàtiques entorn de la preservació dels documents vitals a les universitats) - Anàlisi del context de l'estudi - Pla d'acció 1.0 (UdG) - Procediment de transferència dels documents electrònics vitals cap a un repositori digital segur (la plataforma iArxiu)
CE-02	El cas de l'Arxiu Municipal de Girona
	<p>Títol:</p> <ul style="list-style-type: none"> - L'autenticitat dels documents datacèntrics a l'Ajuntament de Girona <p>Investigadors: 3</p> <p>Objectiu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificar mesures per garantir la integritat, la fiabilitat i l'autenticitat (IFA) dels sistemes datacèntrics en fase activa. <p>Consideracions:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Document d'arxiu enfront d'assentament de registre - Validació de dades enfront de validació del document d'arxiu - Manteniment de propietats IFA des de la captura de les dades fins a la fixació del document d'arxiu <p>Productes esperats:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificació d'un model o models de referència - Definició d'estratègies d'implementació sobre casos concrets - Implementació en un àmbit concret - Avaluació i difusió de l'experiència <p>Estat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Treballs preliminars de l'estudi (objecte d'estudi i problemàtiques entorn de la preservació).

CE-03	El cas de l'Arxiu Municipal de Terrassa i l'Arxiu Municipal de Matadepera
Títol:	- Conservació del registre general informatitzat d'entrades i sortides
Investigadors:	4
Interès del cas d'estudi:	- La problemàtica és extensible a qualsevol administració que disposi d'un registre general, tant Administració local, com universitats, Administració autonòmica, consells comarcals o Administració de l'Estat.
Qüestions per resoldre:	<ul style="list-style-type: none"> - Definir, diplomàticament, els components formals del perfil documental. - Definir els contextos jurídics i administratius (marc legal), el de procedència (qui el fa i quines funcions aconsegueix), el procedimental (com es fa) i el documental/tecnològic (quina documentació aplega, com s'estructura l'aplicació). - D'acord amb les obligacions de la Llei 11/2007: l'acceptació per part de les administracions de documentació digitalitzada obliga a determinar si el registre continua sent només un document o també un repositori de documents. <p>Què cal fer si el segon cas s'estén?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Decidir si el registre es preserva com una còpia autèntica (representada en un PDF/A) o si cal preservar-lo com una aplicació en si mateixa (estratègies de migració, emulació, etc.) o si cal pensar alguna cosa diferent? - Auditar les aplicacions del registre general de Terrassa i Matadepera seguint el model InterPARES 3 Project. - Definir les funcions i les característiques del document. - Definir tres perfils i les seves metadades: el d'assentament, el de document i el de base de dades. - Proposar solucions a curt, a mitjà i a llarg termini: <ul style="list-style-type: none"> 1. Una còpia autèntica de la informació del registre 2. Una migració de l'aplicació 3. Un model en XML de preservació de bases de dades relacionals (seguint el model RODA de l'Arxiu Nacional de Portugal que segueix l'estàndard OAIS). Podeu consultar el model RODA a: http://www.idealliance.org/papers/extreme/proceedings/xslfo-pdf/2007/Ramalho01/EML2007Ramalho01.pdf.
Estat:	- Treballs preliminars de l'estudi (objecte d'estudi i problemàtiques entorn de la preservació)

Finalment, de la participació de l'Associació d'Arxivers de Catalunya en el projecte internacional InterPARES 3 Project se n'esperen els productes següents:

- › Traducció al català de les dues guies per gestionar i preservar documents electrònics a llarg termini (directrius de productors i directius de preservadors de documents electrònics).
- › Traducció del català de la web d'InterPARES 3 Project (TEAM Catalonia).
- › Espai del TEAM Catalonia a la web institucional de l'AAC.
- › Un glossari en català de la terminologia d'InterPARES 3 Project.
- › Un diccionari en català de la terminologia d'InterPARES 3 Project.

- › Una base de dades de referències bibliogràfiques sobre preservació digital.
- › Tres estudis generals, entre els quals, un de compartit en el marc internacional amb els grups de treball del Brasil i d'Itàlia.
- › Tres casos d'estudi.
- › Redacció d'articles sobre les activitats del grup de treball en els àmbits català i internacional (per exemple al butlletí de l'AAC).
- › Elaboració i docència de cursos de formació sobre preservació digital per als associats i les associades i els professionals interessats en aquesta matèria.
- › Jornades de presentació i difusió de la recerca del TEAM Catalonia i del projecte InterPARES 3 Project.
- › Participació en congressos i seminaris diversos.
- › Participació en postgraus universitaris.
- › Col·laboració amb grups de recerca universitaris.
- › Assessorament en matèria de preservació digital a diferents tipus de personal: estudiants, professionals, etc.

A banda de tots aquests productes en català del TEAM Catalonia, el grup de treball de l'AAC difon tots els materials i productes d'InterPARES 3 Project a través dels canals habituals de comunicació de l'AAC (web, butlletí, llista de distribució, etc.).¹⁴

La difusió

Periòdicament, el grup de treball de l'AAC d'InterPARES duu a terme accions i activitats per difondre la recerca. Els mitjans utilitzats són la web d'InterPARES 3 Project, la web de l'AAC (apartat dels grups de treball), les accions formatives dins la formació continuada de l'Associació d'Arxivers-Gestors de Documents de Catalunya o d'altres ens (per exemple l'ESAGED, Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents), notícies i articles en el butlletí de l'AAC i altres publicacions. A continuació es detalla l'obra del grup de treball:

Accions formatives

Jornada/Seminari/ Conferència	Organització	Títol
Jornada de presentació del projecte internacional InterPARES. Barcelona, setembre del 2008	Associació d'Arxivers de Catalunya (AAC)	- InterPARES 1 i 2 - InterPARES 3 - TEAM Catalonia - Estudis generals - Casos d'estudi
Jornades de Signatura Electrònica. Barcelona, novembre del 2008	CATcert (Agència Catalana de Certificació)	- Les garanties en la preservació de documents i expedients a llarg termini
Postgrau de gestió de documents electrònics, 2010	ESAGED - UAB i AAC	The International Research on Permanent Authentic Records in Electronic Systems (InterPARES Project): preservant documents electrònics autèntics a llarg termini
Formació continuada 2009. Lleida, juny del 2009	Associació d'Arxivers de Catalunya	La preservació digital: aplicació de les dues guies d'InterPARES 2 (productors i preservadors). Miquel Serra
Formació continuada 2009. Barcelona, setembre del 2009	Associació d'Arxivers de Catalunya	La preservació digital: aplicació de les dues guies d'InterPARES 2 (productors i preservadors). Miquel Serra
Formació continuada. Barcelona, novembre del 2009	Associació d'Arxivers de Catalunya	El registre general d'entrada i sortida. Gestió i preservació d'una base de dades electrònica. Vicenç Ruiz i Joan Soler
Formació continuada 2009. Lleida, novembre del 2009	Associació d'Arxivers de Catalunya	El registre general d'entrada i sortida. Gestió i preservació d'una base de dades electrònica. Vicenç Ruiz i Joan Soler

Articles

Autors	Títol	Editorial
Miquel Serra	Diferents referències al Butlletí (apartats notícies/ vocal informa)	- Associació d'Arxivers de Catalunya
Raimon Nualart i Miquel Serra	Transfiriendo documentos electrónicos auténticos hacia un repositorio digital seguro: el caso catalán (plataforma iArxiu)	- Ed. Archivo Histórico de la Universidad Nacional Autónoma de México amb la col·laboració de l'Archivo Histórico de la Benemérita Universidad Autónoma de Puebla i la Red Nacional de Archivos de Educación Superior (RENAIES). <i>Serie Formación Archivística</i>

Vocalia de formació

Molt vinculades a les accions formatives del grup IP3 trobem les que duu a terme la mateixa AAC com a pròpies. D'uns anys ençà, una de les línies d'actuació de l'Associació en matèria formativa està vinculada a la documentació electrònica en tot el seu cicle de vida.

En aquest sentit, la preservació dels documents electrònics és un dels aspectes que més preocupa el col·lectiu arxivístic. La creació, la modificació, la transferència, la legislació, etc., són aspectes que cal tenir en compte, però la seva casuística està més treballada, tant per les persones que s'hi dediquen professionalment dins del món dels arxius, com per altres col·lectius professionals, mentre que el de la preservació és un dels àmbits de negoci (d'actuació) propis de la nostra professió que més dubtes ocasiona per la incertesa del que passarà.

Us presentem un breu resum de les activitats formatives que l'AAC ha dut a terme aquest darrer any vinculades a la documentació electrònica i la seva preservació:

Jornada/Seminari/ Conferència	Títol
Formació continuada 2010. Lleida, octubre del 2010	Introducció bàsica al concepte i la gestió de metadades per a la gestió de documents electrònics d'arxiu. Julio Quílez
Formació continuada 2010. Barcelona, octubre del 2010	Introducció bàsica al concepte i la gestió de metadades per a la gestió de documents electrònics d'arxiu. Julio Quílez
Formació continuada 2010. Barcelona, setembre del 2010	La gestió dels registres electrònics de l'Administració. Vicenç Ruiz i Marta Munuera
Formació continuada 2010. Girona, juny del 2010	Digitalització amb validesa legal dels documents. Gidocintegral
Formació continuada 2010. Barcelona, juny del 2010	Digitalització amb validesa legal dels documents. Gidocintegral
Formació continuada 2010. Barcelona, maig del 2010	El marc legal de la Llei 11/2007: especials consideracions a l'arxiu electrònic de documents. Clara Isabel Velasco Rico

A banda de la programació de la formació continuada, l'AAC també ha tractat aquesta temàtica al 5è Laboratori d'Arxius Municipals «L'Arxiu Municipal en el marc de l'Administració electrònica» (Barcelona, 27 de febrer del 2008). Jornada organitzada conjuntament per la Subdirecció General d'Arxius de la Generalitat de Catalunya, l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona,

l'Arxiu Municipal de Barcelona i l'Associació d'Arxivers de Catalunya. En concret, el segon taller tractava el tema de l'«Accés i la preservació dels documents electrònics: polítiques de digitalització».

Vocalia de Treball

L'AAC també s'ha apropat al món digital a través de la Vocalia de Treball i de la coordinació del grup de treball sobre competències professionals. La Junta de l'AAC va crear aquest grup de treball el febrer del 2008 per aprofundir en la descripció de les competències professionals dels arxivers i gestors de documents.¹⁵ Davant d'aquest repte i davant la gran quantitat de publicacions i estudis que s'han realitzat en els darrers anys sobre el tema, el grup de treball va optar per basar el seu treball en textos i documents produïts per diversos sectors de la societat en els quals es descriuen les necessitats i les obligacions aparegudes entorn dels documents i dels arxius. Per al grup de treball era important que la selecció d'aquests textos permetés tenir una base d'estudi sòlida a partir de la qual poguessin dibuixar el perfil dels professionals dels arxius i la gestió de documents. Aquesta opció significava triar textos que haguessin estat aprovats per algun òrgan que tingués protestat per fer-ho i, d'aquesta manera, assegurar que els textos eren vàlids, acceptats i assumits per amplis sectors de la societat. Així doncs, es van triar 11 textos.¹⁶ Es van seleccionar els més genèrics, és a dir, aquells que tenien més impacte en el conjunt de la professió, i on podien aparèixer ja definides les competències o, en tot cas, es podien apuntar les principals funcions que s'atribueixen als professionals de l'arxivística.

Davant d'aquest context metodològic, i amb el benentès que els treballs del grup encara no han conclòs, podem dir que les competències professionals relacionades amb la preservació de documents electrònics, que s'han pogut detectar, se situen dins de diferents àmbits funcionals. Així doncs, podem trobar moltes referències en els diversos textos a les capacitats professionals que els arxivers i gestors de documents han de desenvolupar per dissenyar i executar polítiques de conservació de documents i del seu context. Això implica:

- › Dissenyar sistemes i estratègies d'emmagatzematge.
- › Definir i implantar les condicions i els suports més adequats per a la conservació de documents.
- › Dissenyar i executar polítiques de preservació i restauració de documents.
- › Dissenyar i executar polítiques de migració, còpia i recuperació de documents.

- › Elaborar plans de recuperació en cas de desastre.

També podem trobar referències a competències professionals que en el món digital guanyen en presència i en importància, és a dir, s'ha detectat la necessitat que els arxivers desenvolupin els coneixements, els procediments i les actituds necessàries per garantir i mantenir la fiabilitat dels documents. Això vol dir que els professionals han de desplegar aquelles capacitats que han de protegir:

- › La integritat dels documents i de les còpies.
- › L'autenticitat dels documents.
- › La usabilitat i l'accessibilitat dels documents.

En definitiva, i segons els textos analitzats, el món digital i la preservació dels documents electrònics ha incrementat l'interès per totes aquelles competències que, a més de conservar els documents, garanteixen les seves característiques d'integritat, autenticitat i usabilitat.

Notes

- 1 Vegeu <http://www.interpares.org/>.
- 2 L'International TEAM és el grup de treball format per tots els directores i les directores dels diferents TEAM, i la directora i els coordinadors del projecte en aquesta tercera fase; el lloc de trobada i exercici de les seves funcions i activitats són les cimeres internacionals.
- 3 Vegeu http://www.interpares.org/ip2/ip2_index.cfm.
- 4 Vegeu <http://208.79.233.16/~arxivers/index.php/publicacions/colmeccio-textos.html>.
- 5 Vegeu <http://208.79.233.16/~arxivers/index.php/publicacions/colmeccio-textos.html>.
- 6 InterPARES 3 Project ha anomenat els grups de treball *TEAM* perquè s'identifica amb la definició d'aquest terme en anglès, és a dir, «equip» i també perquè les sigles signifiquen *Theoretical Elaboration Archival Management*.
- 7 La primera i la segona sessió del grup de treball d'InterPARES 3 Project van servir per formalitzar la constitució del grup de treball de l'AAC d'IP3 i també per fixar els objectius, els àmbits i les línies de treball i recerca que el grup de treball desenvoluparia entre el 2008 i el 2012, a més de quins serien els resultats i els productes esperats a la finalització d'aquesta tercera fase del projecte. La identificació, la selecció i la definició dels estudis generals van sorgir d'una proposta presentada des de la direcció del grup de treball a partir de l'exposició de tot un seguit de problemàtiques entorn de la preservació dels documents electrònics, a banda, òbviament, dels estudis generals de compliment obligat per a tots els TEAM i que marca el projecte IP3 (p. ex., la terminologia). Els casos d'estudi els van aportar els investigadors i socis institucionals (*test bed partners*) que van identificar un problema en concret dintre de la seva organització i que el volien resoldre amb la participació en el projecte (ajuntaments i universitats).
- 8 Per veure tota la informació sobre les àrees i les línies de treball vegeu l'apartat «La recerca».
- 9 Els *workshops* (tallers) correspondrien a les sessions del grup de treball de l'AAC.
- 10 Vegeu http://www.interpares.org/display_file.cfm?doc=ip3_intellectual_framework.pdf.
- 11 Vegeu tots els informes presentats pel TEAM Catalonia en les diferents cimeres en aquest mateix apartat en la taula 3 «Cimeres (*summits*)».

- 12 Vegeu http://www.interpares.org/ip3/ip3_general_studies.cfm.
- 13 Vegeu http://www.interpares.org/ip3/ip3_case_studies.cfm.
- 14 Vegeu la web d'InterPARES 3 Project. Hi ha tot el material disponible i produït fins a avui per aquesta tercera fase i també tots els productes i recursos i materials de la primera i segona fase. Pel que fa a recursos disponibles d'IP3, podeu consultar els estudis generals http://www.interpares.org/ip3/ip3_general_studies.cfm (p. ex., estudi general sobre la captura i la preservació de correus electrònics) o també vegeu http://www.interpares.org/ip3/ip3_dissemination.cfm?proj=ip3.
- 15 Els membres del grup del treball són: Joan Boadas (Arxiu Municipal de Girona), Àngels Bernal (Arxiu Nacional de Catalunya), Jordi Vilamala (Diputació de Barcelona), Glòria Gimeno (Arxiu Municipal de Caldes de Montbui), Jordi Serchs (Arxiu Municipal de Barcelona), Jaume Sardà (Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental de la Generalitat de Catalunya), Remei Perpinyà (Escola Superior d'Arxivística i Gestió Documental) i Josep Conejo (Coordinador del grup).
- 16 Els textos seleccionats són els següents:
  - La Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents.
  - La Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català.
  - La Llei 30/92, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu.
  - La Llei 11/2007, de 22 de juny, d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics.
  - El Reglament del Servei d'Arxiu Municipal elaborat per l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona (publicat al *Butlletí Oficial de la Província* el 17 de maig del 2010, núm. 117, pàgines de la 16 a la 20).
  - Projecte de decret d'organització i funcionament de la Xarxa d'Arxius Comarcals (pendent d'aprovació, la versió utilitzada és un esborrany de maig del 2009 que va facilitar la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental de la Generalitat de Catalunya).
  - Codi deontològic de l'Associació d'Arxivers de Catalunya, que va ser aprovat per l'assemblea general el 27 de juny del 2002.
  - ISO 9001:2000. Sistemes de gestió de la qualitat. Requisits.
  - ISO 15489-1 i 2 :2001. Informació i documentació. Gestió documental.
  - ISO 23081-1. Informació i documentació. Processos de gestió de documents. Metadades per a la gestió de documents. Part 1: Principis.
  - ISO/TR 26122. Informació i documentació. Anàlisi dels processos de treball per a documents.